

NORGES HØYESTERETT

Den 4. mai 2018 avsa Høyesterett dom i

HR-2018-847-A, (sak nr. 2018/277), straffesak, anke over dom,

A (advokat Erik Ulvesæter)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Rudolf Christoffersen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bergsjø**: Saken gjelder straffutmåling for medvirkning til innførsel av om lag 13 000 ecstasytabletter. Den reiser særlig spørsmål om det er grunnlag for å utmåle samfunnsstraff.
- (2) A er født 00.00.1996. Han ble 26. april 2016 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven 1902 § 162 andre ledd, jf. første ledd, jf. femte ledd. Grunnlaget er beskrevet slik:

"Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:
Søndag 12. april 2015, om formiddagen ved X i Bergen, etter forutgående avtale, medvirket han til å innføre ca. 13.000 ecstasy tabletter (MDMA) til Norge fra Nederland/Danmark ved at han holdt vakt fra et utsiktspunkt og skulle varsle andre dersom politiet ble observert mens andre involverte kastet tablettene i vannet fra danskebåten, hvorefter ytterligere andre involverte plukket dem opp og brakte til land og/eller oppbevarte han deretter tablettene i sitt kjøretøy inntil han gav dem videre."
- (3) Ved Bergen tingretts dom 15. februar 2017 ble A dømt i samsvar med tiltalen til fengsel i to år og fire måneder.
- (4) A anket over bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen og straffutmålingen. Gulating lagmannsrett avsa 18. januar 2018 dom, som for hans vedkommende har slik domsslutning:

"1. A, f. 00.00.1996, dømmes for overtredelse av straffeloven 1902 § 162 annet ledd, jf. første ledd, til en straff av fengsel i 2 år. Til fradrag i straffen kommer 31 dager for utholdt varetekt. ..."

- (5) Til domsslutningen bemerkes at lagretten ble stilt spørsmål om medvirkning til grov narkotikaforbrytelse, og at lagmannsretten beskriver handlinger som rammes av medvirkningsalternativet i tiltalen. Jeg antar derfor at det beror på en inkurie når domsslutningen ikke inneholder en henvisning til straffeloven 1902 § 162 femte ledd.
- (6) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen og saksbehandlingen. Høyesteretts ankeutvalg traff 6. mars 2018 slik beslutning:
- "Anken tillates fremmet for så vidt gjelder straffutmålingen. For øvrig tillates ikke anken fremmet."**
- (7) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (8) Saken gjelder som nevnt straffutmåling for medvirkning til grov narkotikaforbrytelse i form av innførsel av cirka 13 000 ecstasytabletter, jf. straffeloven 1902 § 162 andre ledd, jf. første ledd, jf. femte ledd. A er én av til sammen sju identifiserte involverte i sakskomplekset.
- (9) Lagmannsretten har lagt til grunn at B og C dro til Nederland 10. april 2015 for å kjøpe om lag 15 000 ecstasytabletter. Antatt bruttofortjeneste var 2,6 millioner kroner. De fikk kjøpt rundt 13 000 tabletter, som de overlot til D og E. D og E tok tablettene med på MS Bergensfjord, som skulle ankomme Bergen fra Danmark om formiddagen 12. april. I X sør for Bergen kastet D og/eller E en bag med narkotikaen over bord, og den ble plukket opp i en båt av F. F transporterte bagen til land, hvor den ble tatt hånd om av en av de øvrige involverte.
- (10) Om As rolle heter det i lagmannsrettens dom at han ble kontaktet av B før narkotikapartiet ble ervervet i Nederland. B tok blant annet ut 9 900 kroner fra As bankkonto. Da B kom tilbake fra Nederland, rekrutterte han A som "deltaker i forbrytelsen". Lagmannsretten har lagt til grunn at A senest på det tidspunktet ble klar over at det var tale om innførsel av ecstasytabletter. As rolle skulle være å holde vakt i det området partiet skulle tas i land fra MS Bergensfjord. Han påtok seg videre å rekruttere F til å hente tablettene med båt i området ved X. Avtalen var at A skulle få 5 000 kroner for sitt arbeid i forbindelse med innførselen.
- (11) I dommen uttaler lagmannsretten videre at A og B 12. april 2015 befant seg langs veien på landsiden i området hvor narkotikapartiet ble tatt på land. A fungerte som sjåfør for B. Videre heter det i dommen:
- "Det var omfattende kontakt mellom A sin telefon og øvrige involverte i innførselen. Det er ikke tvil om at B hadde en sentral rolle ved ervervet og innførselen. B hadde også en styrende rolle droppdagen. A bisto B som nevnt foran. Det er ikke tvil om at A og B også fungerte som vaktpost, slik A tidligere hadde påtatt seg."**
- (12) Lagmannsretten uttaler så at A en tid etter "droppet" observerte en motorvogn, som han visste fraktet partiet med ecstasytabletter. Som forutsatt fulgte han etter i sin egen bil. Han var til stede da bagen med narkotikaen ble åpnet og tablettene fordelt i poser. Her stilte

han "bilen sin til disposisjon for oppbevaring av hele partiet, i det narkotikaen ble plassert i bagasjerommet på bilen til A som deretter ble avlåst". A la bilnøkklene på ett av hjulene, slik at ecstasytablettene senere kunne hentes av noen andre. Sammen med en annen bidro han til at bagen og diverse emballasje ble kastet. Da han kom tilbake til sin egen bil en halvtime senere, var narkotikaen fjernet. Lagmannsretten har lagt til grunn at A senest i forbindelse med oppbevaringen hadde "tilnærmet full oversikt over omfanget".

- (13) I dommen heter det videre at A i dagene etter innførselen hadde "nokså stor kontakt med andre involverte". Han ble pågrepet og ransaket 16. april 2015. På hans person ble det funnet tre ecstasytabletter, mens det i bilen ble beslaglagt 704 tabletter.
- (14) Jeg konstaterer etter dette at A har hatt en relativt viktig rolle i forbindelse med innførselen av narkotikapartiet. Han har vært involvert i planleggingsfasen, under innførselen og i dagene etterpå. Videre har han stilt bilen sin til disposisjon for oppbevaring, samtidig som det er skjerpene at han rekrutterte sin noe yngre venn F. Noen hovedmann har han likevel ikke vært – rollen har vært av en mer underordnet karakter. As handlinger har vært profittmotivert.
- (15) Ved straffutmålingen tar jeg utgangspunkt i at 13 000 ecstasytabletter med cirka 100 milligram MDMA tilsvarer 1 625 gram amfetamin med normal styrkegrad, se Rt-2009-1394 avsnitt 12, 13 og 33. Lagmannsretten har antatt at straffenivået for en overtredelse "av denne karakter og omfang" ligger rundt tre års fengsel. Etter mitt syn har lagmannsretten her lagt seg noe for høyt.
- (16) Som lagmannsretten finner jeg veiledning i Rt-2009-1394. Domfelte A fikk i den saken en straff av fengsel i tre år og ti måneder for innførsel av 10 000 ecstasytabletter og salg av 600 gram amfetamin. Ved vurderingen av dommen må det tas hensyn til at salget av amfetaminpartiet isolert sett ville gitt godt over to års fengsel. Her viser jeg til Rt-2005-368, hvor Høyesterett i avsnitt 9 la til grunn at utgangspunktet burde være to års fengsel for oppbevaring av vel 450 gram amfetamin. Domfeltes rolle ble i den saken beskrevet som tilbaketrukket, se avsnitt 8. I 2009-dommen fikk domfelte B tre års fengsel for innførsel av de 10 000 ecstasytablettene og omsetning av 50 gram kokain. B hadde en sentral rolle ved innførselen av ecstasytablettene, se avsnitt 38.
- (17) På denne bakgrunn – og ut fra As rolle og motiver – ser jeg det slik at utgangspunktet for straffutmålingen bør ligge rundt to år og ni måneders fengsel. Fra dette utgangspunktet må det gjøres fradrag for at domfelte delvis har erkjent straffeskyld, og for saksbehandlingstiden.
- (18) Når det gjelder skylderkjennelsen, bemerker jeg innledningsvis at straffeloven 1902 § 59 andre ledd ikke får anvendelse, jf. Rt-2005-559 avsnitt 18. Riktignok erkjente A i det vesentlige de faktiske forholdene allerede i et avhør 21. april 2015, og for tingretten erkjente han delvis straffeskyld. Han benektet imidlertid at forsettet omfattet et omfang som gjorde forbrytelsen grov, jf. straffeloven 1902 § 162 andre ledd, samtidig som forsvareren påsto frifinnelse. Det måtte føres sju vitner under tingrettsbehandlingen, som også gjaldt medtiltalte F. A anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Under lagmannsrettens behandling av saken mot ham og F ble det ført fire vitner. Jeg kan på denne bakgrunn ikke se at As skylderkjennelse har ført til noen prosessøkonomisk besparelse av betydning. Den kan derfor bare tillegges begrenset vekt ved straffutmålingen.

- (19) Lagmannsretten har lagt til grunn at saken har hatt en liggetid – beskrevet som en "total ineffektivitet" – på cirka ett år, og har derfor gjort et betydelig fradrag i straffen. For Høyesterett er det avklart at saken ikke har hatt noen lengre periode med ren liggetid. Førstvoterende uttalte i HR-2016-225-S avsnitt 33 at man bare kan snakke om liggetid hvis det foreligger "total inaktivitet". I foreliggende sak ble sakskomplekset oversendt til påtaleansvarlig i underkant av ni måneder etter handlingstidspunktet, en tidsbruk som ikke kan anses som for lang i en sak med minst sju involverte. Det er heller ikke noe å si på at det deretter tok noe tid før det ble sendt innstilling til statsadvokaten, og tiltale ble tatt ut.
- (20) Derimot har saksbehandlingen tatt for lang tid etter at tiltalebeslutningen forelå. Saken burde vært oversendt til tingretten raskere, og lagmannsretten måtte utsette ankeforhandlingen i tre måneder som følge av at medtiltalt forsvarer ble syk. Slik jeg ser det, kunne saken med normal fremdrift vært ferdigbehandlet i Høyesterett rundt et halvt år tidligere. Tidsforløpet veier tyngre for en ung lovbrøyer enn for andre, se Rt-2007-626 avsnitt 15 og Rt-2014-346 avsnitt 25.
- (21) Jeg er kommet til at det bør gjøres et fradrag i straffen på totalt seks måneder, hvor tidsforløpet har klart størst betydning. Dette skulle tilsi en fengselsstraff på rundt to år og tre måneder for det forholdet A er domfelt for, et nivå som er markert høyere enn den straffen lagmannsretten utmålte. Påtalemyndigheten har imidlertid verken under saksforberedelsen eller under ankeforhandlingen gått inn for en skjerping av straffen, og det har ikke vært kontradiksjon rundt spørsmålet. Straffen bør derfor ikke skjerpes, se nærmere HR-2017-2415-A avsnitt 24 og 25. Lagmannsrettens konklusjon om fengsel i to år må på denne bakgrunn danne utgangspunktet for vurderingen av samfunnsstraff.
- (22) Spørsmålet om samfunnsstraff må vurderes ut fra straffeloven 1902 § 28 a, som gjaldt på tidspunktet for de straffbare handlingene, jf. straffeloven 2005 § 3. Etter § 28 a første ledd bokstav a kan samfunnsstraff idømmes i stedet for fengselsstraff når det ellers ikke ville blitt idømt strengere straff enn fengsel i ett år. Andre ledd inneholder følgende unntak:
- "Første ledd bokstav a kan fravikes når den straff som ellers ville ha blitt idømt, helt eller delvis ville ha vært betinget, når lovbrøyeren var under 18 år på handlingstidspunktet, og ellers når sterke grunner taler for at samfunnsstraff idømmes."**
- (23) I dette tilfellet er det bare alternativet om "sterke grunner" som er aktuelt.
- (24) Som det klare utgangspunktet skal det etter praksis reageres med ubetinget fengselsstraff ved grove narkotikaforbrytelser. Samfunnsstraff er likevel anvendt i enkelte tilfeller, særlig hvor det har foreligget klare og sterke rehabiliteringshensyn. Utgangspunktet er formulert på denne måten i Rt-2009-1371 avsnitt 11:
- "Høyesterett har flere ganger slått fast at det som utgangspunkt skal reageres med ubetinget fengselsstraff ved grove narkotikaforbrytelser. For at samfunnsstraff skal kunne anvendes, må det foreligge klare og sterke rehabiliteringshensyn eller andre spesielle og tungtveiende hensyn, ..."**
- (25) Tilsvarende utsagn er gitt i en rekke senere avgjørelser. Jeg nøyer meg med å vise til HR-2016-286-A avsnitt 14, hvor førstvoterende siterer fra og gir henvisninger til andre dommer.

- (26) I foreliggende sak er det ikke tale om rehabilitering. Domfelte er under utdanning og har deltidsjobber, men det var situasjonen også på handlingstiden. Han verken er eller har vært rusmisbruker.
- (27) A var 19 år og to måneder på handlingspunktet. Jeg kan imidlertid ikke se at den relativt lave alderen er et argument for samfunnsstraff. Det markerte skillet går her ved fylte 18 år, se straffeloven 1902 § 28 a andre ledd og Rt-2011-206 avsnitt 22. Heller ikke den noe for lange saksbehandlingstiden kan etter mitt syn begrunne samfunnsstraff. Soning av en lengre fengselsstraff kan nok gjøre det vanskeligere for domfelte å fullføre utdanningen, men heller ikke dette tilsier samfunnsstraff. Samfunnsstraff ville i dette tilfellet utgjort et klart brudd med langvarig og fast praksis. Det er ikke rom for en slik vesentlig utvidelse av bruken av samfunnsstraff uten lovendring, se tilsvarende Rt-2013-630 avsnitt 15.
- (28) Anken blir etter dette å forkaste.
- (29) Jeg stemmer for denne

DOM:

Anken forkastes.

- (30) Dommer **Bergh:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (31) Dommer **Falch:** Likeså.
- (32) Dommer **Webster:** Likeså.
- (33) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift